

DOI 10.24144/2077-6594.2.1.2022.258914
УДК 615.47:616-073.7:658.7-027

Слабкий Г.О., Погоріляк Ю.І.

Умови закупівлі медичних послуг з променевої діагностики за програмами медичних гарантій

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

Slabkiy G.O., Pohoriliak Yu.I.

Terms of purchase of medical services for radiological diagnostics under medical guarantee programs

Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

renata.pohoriliak@gmail.com

Вступ

На даному етапі реформи охорони здоров'я проводиться впровадження законодавчо визначеної системи державних гарантій з надання населенню безоплатної медичної допомоги [1]. З метою впровадження даних інновацій в країні створено Національну службу здоров'я України (НСЗУ) та забезпечено її діяльність по впровадженню державних гарантій медичної допомоги [2].

На 2022 рік затверджено 39 пакетів безоплатної медичної допомоги, які складаються із специфікації та умов закупівлі медичних послуг [3,4].

При цьому специфікація визначає обсяг медичних послуг, що провайдер зобов'язується надавати за договором відповідно до конкретного пакету безоплатної медичної допомоги, а умови закупівлі медичних послуг визначають крім іншого вимоги до спеціалістів та кількості фахівців, які працюють на посадах та до переліку обладнання. Заклади охорони здоров'я, які відповідають затвердженим вимогам за їх заявкою, контрактуються за відповідними пакетами на надання медичної допомоги [5].

При цьому необхідно відмітити, що променева діагностика відноситься до сучасних ефективних діагностичних методів і широко використовується в клінічній практиці [6–9].

Мета: дослідити та проаналізувати умови закупівлі медичних послуг за програмами медичних гарантій з використанням променевих методів діагностики.

Матеріали та методи

Матеріалами дослідження стали специфікації та умови закупівлі медичних послуг за програми медичних гарантій, які були затверджені КМУ для використання в 2022 році та 15 контрактів між НСЗУ та ЗОЗ за програмою «Медична допомога при гострому мозковому інсульті». В ході дослідження було використано наступні методи: бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення

Відповідно до поставленої мети були досліджені та проаналізовані всі 39 програм медичних гарантій, які застосовуються Національною службою здоров'я України для контрактування закладів охорони здоров'я з метою надання населенню безоплатної медичної допомоги.

Із загальної кількості названих програм 17 (43,6%) не включають послуги із променевої діагностики. До них належать програми із екстреної та первинної медичної допомоги; програма профілактики, діагностики, спостереження, лікування та реабілітації пацієнтів у амбулаторних умовах; програми лікування пацієнтів методом гемодіалізу в амбулаторних умовах та лікування пацієнтів методом перитонеального діалізу в амбулаторних умовах та програми гістроскопія, езофагогастроуденоскопія, колоноскопія, цистоскопія, бронхоскопія; а також програми із діагностики, лікування та супроводу осіб із ВІЛ (та підозрою на ВІЛ), лікування осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів із використанням препаратів замісної підтримувальної терапії; стаціонарної психіатричної допомоги і психіатричної допомоги, яка надається мобільними мультидисциплінарними командами; програма супроводу і лікування дорослих та дітей, хворих на туберкульоз, на первинному рівні медичної допомоги; програми медичної реабілітації немовлят, які народились передчасно та/або хворими, протягом перших трьох років життя, медичної реабілітації дорослих та дітей від трьох років з ураженням опорно-рухового апарату, медичної реабілітації дорослих та дітей від трьох років з ураженням нервової системи; програма мобільної паліативної медичної допомоги дорослим та дітям.

Перелік програм медичних гарантій, які включають послуги та вимоги до них включаючи вимоги до обладнання та спеціалістів наведено в таблиці.

Програми медичних гарантій включають наступні послуги із променевої діагностичної допомоги: ультразвукова візуалізація з можливістю проведення доплерографії, рентгеновська діагностика, спіральна комп'ютерна томографія в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням, магнітно-резонансна томографія в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням.

Таблиця. Умови закупівлі медичних послуг за програмами медичних гарантій по забезпеченню променевої діагностики у 2022 році¹

Програма медичних гарантій	Вимоги до обладнання	Вимоги до спеціалістів
Хірургічні операції дорослим та дітям в умовах стаціонару одного дня	У закладі: - система ультразвукової візуалізації; - система рентгенівська діагностична	Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі. Лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі.
Готовність до надання медичної допомоги в умовах поширення інфекційних захворювань, епідемій та в інших надзвичайних ситуаціях	У закладі: - система ультразвукової візуалізації; - система рентгенівська діагностична	Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар-рентгенолог – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Медична допомога при гострому мозковому інсульті	У закладі: - спіральний комп'ютерний томограф (СКТ) зі шприц-інжектором для проведення ангіографії та/або магнітно-резонансний томограф (МРТ) з режимами визначення геморагії (t2*/gre/swi) та безконтрастною ангіографією (tof), які працюють в цілодобовому режимі; - система ультразвукової візуалізації з можливістю проведення доплерографії	Лікар-рентгенолог, який пройшов навчання з нейронаук (неврологія або нейрохірургія), з ендovasкулярного лікування ішемічного інсульту та навчання з діагностичної радіології – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі.
Медична допомога при гострому інфаркті міокарда	У закладі: - система рентгенівська агіографічна; - система ультразвукової візуалізації з можливістю проведення доплерографії та обов'язковою наявністю кардіального датчика	Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар-рентгенолог – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Медична допомога при пологах	У закладі: - система ультразвукової візуалізації, у т.ч. на основі доплерівської технології, з можливістю проведення досліджень жінкам та новонародженим; - система рентгенівська діагностична	Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Медична допомога новонародженим у складних неонатальних випадках	У закладі: - система ультразвукової візуалізації з неонатальними датчиками, включаючи лінійний датчик. - система рентгенівська діагностична портативна	Лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Хірургічні операції дорослим та дітям у стаціонарних умовах	У закладі: - система ультразвукової візуалізації з доплером; - система рентгенівська діагностична	Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.

Програма медичних гарантій	Вимоги до обладнання	Вимоги до спеціалістів
		Лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Стационарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій	У закладі: - система ультразвукової візуалізації з доплером; - система рентгенівська діагностична	Лікар з ультразвукової діагностики, та/або лікар-рентгенолог, та/або лікар з функціональної діагностики – щонайменше одна особа з даного переліку, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Стоматологічна допомога дорослим та дітям	У закладі: - система рентгенівська діагностична та/або дентальний рентген апарат	-
Ведення вагітності в амбулаторних умовах	У закладі: - система ультразвукової візуалізації з можливістю проведення доплерографії додатково з трансвагінальним датчиком	Лікар з ультразвукової діагностики, який пройшов підготовку з пренатальної діагностики (сертифікований курс тематичного удосконалення з пренатальної діагностики) – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Мамографія	У закладі: - апарат рентгенівський мамографічний цифровий або апарат рентгенівський мамографічний аналоговий з мамографічним оцифровувачем	Лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи у цьому закладі або за сумісництвом.
Діагностика та лікування дорослих і дітей із туберкульозом у амбулаторних та стаціонарних умовах	У закладі: - система рентгенівська діагностична та/або спіральний комп'ютерний томограф (скт); - система ультразвукової візуалізації	Лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Хіміотерапевтичне лікування та супровід дорослих і дітей з онкологічними захворюваннями в амбулаторних та стаціонарних умовах	У закладі: - система рентгенівська діагностична; - система рентгенівської комп'ютерної томографії (в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням) (у власності закладу, на умовах оренди чи іншого права користування відповідного обладнання, або на умовах договору підряду); - система магнітно-резонансної томографії (в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням) (у власності закладу, на умовах, оренди чи іншого права користування відповідного обладнання або на умовах договору підряду); система ультразвукової візуалізації з можливістю проведення доплерографії	Лікар з променевої терапії та/або лікар-радіолог та/або лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Радіологічне лікування та супровід дорослих і дітей з онкологічними	У закладі: - обладнання для планування дистанційної та/або контактної терапії	Лікар-радіолог та/або лікар-рентгенолог, та/або лікар з радіонуклідної діагностики – щонайменше 2 особи з даного переліку,

Програма медичних гарантій	Вимоги до обладнання	Вимоги до спеціалістів
захворюваннями в амбулаторних та стаціонарних умовах:	(КТ-симулятор та/або рентгенівський симулятор, або інше обладнання) та відповідне програмне забезпечення; - система рентгенівської комп'ютерної томографії (в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням) (у власності закладу, на умовах оренди чи іншого права користування, або на умовах договору підряду); - система магнітно-резонансної томографії (в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням) (у власності закладу, на умовах оренди чи іншого права користування або на умовах договору підряду); - система ультразвукової візуалізації з можливістю проведення доплерографії; система рентгенівська діагностична	які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі. Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом.
Лікування та супровід дорослих і дітей з гематологічними та онкогематологічними захворюваннями в амбулаторних та стаціонарних умовах	У закладі: - система рентгенівська діагностична; - система рентгенівської комп'ютерної томографії (в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням) (у власності закладу, на умовах договору оренди чи іншого права користування відповідного обладнання, або на умовах договору підряду); - система магнітно-резонансної томографії (в тому числі з внутрішньовенним контрастуванням) (у власності закладу, на умовах договору, оренди чи іншого права користування відповідного обладнання, або на умовах договору підряду); - система ультразвукової візуалізації з можливістю проведення доплерографії	Лікар з променевої терапії та/або лікар-радіолог, та/або лікар з радіонуклідної діагностики, та/або лікар-рентгенолог – щонайменше одна особа, яка працює за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом. Лікар з ультразвукової діагностики – щонайменше 2 особи, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі.
Стаціонарна паліативна медична допомога дорослим та дітям	У закладі: - система ультразвукової візуалізації у закладі, на умовах договору оренди чи іншого права користування відповідного обладнання, або на умовах договору підряду; - система рентгенівська діагностична у закладі, на умовах договору оренди чи іншого права користування відповідного обладнання, або на умовах договору підряду	-
Стаціонарна медична допомога пацієнтам з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-COV-2	У закладі: - система рентгенівська діагностична та/або система рентгенівська діагностична портативна, та/або система рентгенівської комп'ютерної томографії, та/або система ультразвукової візуалізації з доплером	Лікар з ультразвукової діагностики та/або лікар-рентгенолог – щонайменше 2 особи з даного переліку, які працюють за основним місцем роботи в цьому закладі або за сумісництвом

¹ <https://contracting.nszu.gov.ua/vimogi-pmg-2022>.

Проведений аналіз специфікацій програм медичних гарантій дозволив встановити, що відповідно до їх вимог до обладнання запрограмовано для забезпечення надання безоплатних діагностичних послуг населенню з використанням променевиx методів наявність у закладі охорони здоров'я відповідного діагностичного обладнання. При цьому система рентгенівської комп'ютерної томографії та/або магнітно-резонансний томограф і система ультразвукової візуалізації у закладі може бути на умовах договору оренди чи іншого права користування відповідного обладнання, або на умовах договору підряду. Проведений аналіз укладених 15 контрактів між НСЗУ та ЗОЗ за програмою «Медична допомога при гострому мозковому інсульті» вказує на те, що у 6 (40,0%) випадках орендоване обладнання для обстеження пацієнтів і заклад охорони здоров'я знаходяться за різними адресами, що ускладнює своєчасне обстеження тяжкохворих пацієнтів.

Аналіз вимог до забезпечення ЗОЗ спеціалістами вказує на їх недостатню досконалість. Так, за пакетом «Медична допомога при гострому мозковому інсульті» вимогою є наявність у ЗОЗ лікаря-рентгенолога, який

пройшов навчання з нейронаук (неврологія або нейрохірургія), з ендovasкулярного лікування ішемічного інсульту та навчання з діагностичної радіології. Задекларований рівень забезпечення лікарями – рентгенологами не може забезпечити виконання міжнародного золотого стандарту обстеження за термінами і проводити обстеження цілодобово.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням ефективності використання діагностичного обладнання з променевої діагностики на рівні закладів охорони здоров'я по забезпеченню виконання окремих Програм медичних гарантій.

Висновки

Національна служба здоров'я України приділяє значну увагу використанню променевиx методів діагностики в клінічній практиці. Вони включені до 43,6% програм медичних гарантій. Умови закупівлі діагностичних послуг з використанням методів променевої діагностики потребують удосконалення.

Література

1. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII. URL: http://search.liga.zakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html.
2. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1101 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 753 від 21.08.2019, № 1073 від 27.11.2019, № 1067 від 06.10.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017>.
3. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2022 році: Постанова КМУ від 29 грудня 2021 р. № 1440. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-realizaciyi-programi-derzhavnih-garantij-medichnogo-obslugovuvannya-naselennya-u-2022-roci-i291221-1440>.
4. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо забезпечення реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення: Постанова КМУ від 20 березня 2022 р. № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-2022-%D0%BF#T>.
5. Пакети медичних послуг. Зміст та підхід до контрагування закладів охорони здоров'я. Національна служба здоров'я України. Київ, 2020. 59 с.
6. Діагностика променева. Методи променевої діагностики. URL: <http://www.wikifr.xyz/zdorov-ja/medicina/15516-diagnostika-promeneva-metodi-promenevoi.html>.
7. Thompson CJ. Instrumentation. In: Wahl RL, Buchanan JW, eds. Principles and Practice of Positron Emission Tomography. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002:48-64.
8. Buchmann I, Reinhardt M, Elsner K, et al. 2-(Fluorine-18)fluoro-2-deoxy-D-glucose positron emission tomography in the detection and staging of malignant lymphoma. A bicenter trial. Cancer. 2001;91:889-899.
9. Bar-Shalom R, Yefremov N, Haim N, et al. Camera-based FDG PET and 67-Ga SPECT in evaluation of lymphoma: comparative study. Radiology. 2003;227:353-360.

References

1. Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannya naseleння: Zakon Ukrainy vid 19 zhovtnia 2017 roku № 2168-VIII. URL: http://search.liga.zakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html.
2. Pro utvorennia Natsionalnoi sluzhby zdorovia Ukrainy: Postanova KМУ vid 27 hrudnia 2017 r. № 1101 (iz zminamy, vnesenymy zghidno z Postanovamy KМ № 753 vid 21.08.2019, № 1073 vid 27.11.2019, № 1067 vid 06.10.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017>.
3. Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannya naseleння u 2022 rotsi: Postanova KМУ vid 29 hrudnia 2021 r. № 1440. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-realizaciyi-programi-derzhavnih-garantij-medichnogo-obslugovuvannya-naselennya-u-2022-roci-i291221-1440>.

4. Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo zabezpechennia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naseleння: Postanova KМУ vid 20 bereznia 2022 r. № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-2022-%D0%BF#T>.
5. Pakety medychnykh posluh. Zmist ta pidkhid do kontraktuvannia zakladiv okhorony zdorovia. Natsionalna sluzhba zdorovia Ukrainy. Kyiv, 2020. 59 s.
6. Diahnostyka promeneva. Metody promenevoi diahnostyky. URL: <http://www.wikifr.xyz/zdorov-ja/medicina/15516-diaagnostika-promeneva-metodi-promenevoi.html>.
7. Thompson CJ. Instrumentation. In: Wahl RL, Buchanan JW, eds. Principles and Practice of Positron Emission Tomography. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002:48-64.
8. Buchmann I, Reinhardt M, Elsner K, et al. 2-(Fluorine-18)fluoro-2-deoxy-D-glucose positron emission tomography in the detection and staging of malignant lymphoma. A bicenter trial. Cancer. 2001;91:889-899.
9. Bar-Shalom R, Yefremov N, Haim N, et al. Camera-based FDG PET and 67-Ga SPECT in evaluation of lymphoma: comparative study. Radiology. 2003;227:353-360.

Дата надходження рукопису до редакції: 31.05.2022 р.

Мета: дослідити та проаналізувати умови закупівлі медичних послуг за програмами медичних гарантій з використанням променевих методів діагностики та лікування.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження стали специфікації специфікації та умови закупівлі медичних послуг за програми медичних гарантій, які були затверджені КМУ для використання в 2022 році та 15 контрактів між НСЗУ та ЗОЗ за програмою «Медична допомога при гострому мозковому інсульті». В ході дослідження було використано наступні методи: бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати. В ході дослідження встановлено, що програми медичних гарантій включають специфікацію і вимоги закупівлі медичних послуг за програми медичних гарантій. Умови закупівлі визначають вимоги до обладнання та до спеціалістів. Вони залежать від програми медичних гарантій. Променева діагностика включена до 43,6% програм медичних гарантій. Проведений аналіз вказує на недосконалість затверджених вимог до закупівлі методів променевої діагностики за програмами медичних гарантій.

Висновки. Національна служба здоров'я України приділяє значну увагу використанню променевих методів діагностики в клінічній практиці. При цьому умови закупівлі діагностичних послуг з використанням методів променевої діагностики потребують удосконалення.

Ключові слова: медичні гарантії, програми, променева діагностика, закупівля, умови.

Goal of research: to investigate and analyze the conditions for the purchase of medical services under medical guarantee programs using radiological methods of diagnosis and treatment.

Materials and methods. The materials of the study were the specifications and conditions for the purchase of medical services under medical guarantee programs approved by the Cabinet of Ministers for use in 2022 year and 15 contracts between the National Health Service of Ukraine and the Health care facilities under the program "Medical assistance for acute cerebral stroke. The following methods were used in the study: bibliosemantic, content-analysis, structural and logical analysis.

Results. The study found that health guarantee programs include the specification and requirements for purchasing medical services under medical guarantee programs. Terms of purchase determine the requirements for equipment and specialists. They depend on the medical guarantee program. Radiation diagnostics is included in 43.6% of medical guarantee programs. The analysis indicates the imperfection of the approved requirements for the purchase of radiation diagnostic methods for medical guarantee programs.

Conclusions. The National Health Service of Ukraine pays considerable attention to the use of radiological diagnostic methods in clinical practice. At the same time, the conditions for purchasing diagnostic services using radiological diagnostic methods need to be improved.

Key words: medical guarantees, programs, radiation diagnostics, purchase, conditions.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: absent.

Відомості про авторів

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., проф., завідувач кафедри наук про здоров'я факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна. g.slabkiy@ukr.net.

Погоріляк Юлія Іванівна – лікар-інтерн, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна. renata.pohoriliak@gmail.com.